

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра статистики

Допущено до захисту

Завідувач кафедри

_____ (А.З.Підгорний)

« _____ » _____ 2016 р.

ВИПУСКНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня бакалавра
зі спеціальності 6.030506 «Прикладна статистика»

за темою:

СТАТИСТИЧНЕ ОЦІНЮВАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ БАНКІВСЬКОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ

Виконавець

студентка IV курсу обліково-
економічного факультету

Мазураш Я. В. _____
(підпис)

Науковий керівник

к.е.н., доцент Погорелова Т. В.

(підпис)

Одеса 2016

АНОТАЦІЯ

випускної роботи на здобуття освітнього ступеня бакалавра
Мазураш Яни Вячеславівни

Статистичне оцінювання ефективності банківської діяльності

Одеський національний економічний університет
м. Одеса, 2016 рік

Випускна робота складається з III розділів.

У роботі розглядаються сутність ефективності банківської діяльності, основні економіко-статистичні категорій, поняття, класифікації, що характеризують ефективність банківської діяльності. Розраховуються та характеризуються показники, які виражають ефективність банківської діяльності. Висвітлюються методи статистичного аналізу часткових та узагальнюючих показників ефективності банківської діяльності. Вивчаються етапи формування чистого доходу, вплив факторів на співвідношення доходів та витрат, зміну прибутку, прибутковості капіталу та ефективності банківських ресурсів України. Обґрунтовуються пропозиції щодо оцінювання та підвищення ефективності банківської діяльності

Ключові слова:

Ефект та ефективність банківської діяльності, статистична оцінка банківської діяльності, індексний факторний аналіз, функціональна модель, прибуток банків, прибутковість капіталу.

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ СТАТИСТИЧНОГО ОЦІНЮВАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ БАНКІВСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	6
1.1. Статистичне поняття про ефективність банківської діяльності.....	6
1.2. Система економічно-статистичних показників ефективності банківській діяльності та її характеристика.....	18
РОЗДІЛ 2. МЕТОДИ СТАТИСТИЧНОГО ОЦІНЮВАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ БАНКІВСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	39
2.1. Характеристика статистичних методів, за допомогою яких вивчається ефективності банківської діяльності.....	39
2.2. Індексний факторний аналіз ефективності банківської діяльності.....	42
РОЗДІЛ 3. СТАТИСТИЧНА ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ БАНКІВСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	50
3.1. Статистична характеристика діяльності з допомогою часткових показників ефективності банківської.....	50
3.2. Побудова та аналіз індексних функціональних моделей ефективності банківської діяльності за 2009-2015 роки.....	57
ВИСНОВКИ	67
СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:	71
ДОДАТКИ	74

ВСТУП

Банківська система є одним з найважливіших елементів інфраструктури економіки України. Вона значно впливає на забезпечення взаємозв'язку між виробниками продукції (продавцями) та її споживачами (покупцями). Банки здійснюють розрахунки між виробниками і споживачами продукції, залучають як плату тимчасово вільні кошти юридичних і фізичних осіб, надають кредитні ресурси у позику, виконують багато інших операцій та послуг. Значення банків зростає в умовах становлення і розвитку ринкових відносин. Успішний розвиток і надійність банківської системи в умовах ринкової економіки багато у чому залежить від результатів статистичного аналізу в банках, що дозволяє виявляти їхні слабкі та сильні сторони, визначати конкретні шляхи розв'язання проблем.

Найбільшій актуальності статистичний аналіз діяльності банків набуває в сучасних умовах, коли відбуваються зміни загальноекономічної ситуації, що впливає на надійність і діяльність банків.

Створення сприятливих умов для розвитку виробництва та забезпечення неперервності відтворювального процесу є одним із актуальних питань економічної політики держави в умовах трансформації, яка відбувається в суспільстві та економіці України. Серед найважливіших напрямів реалізації цього завдання заходи, спрямовані на забезпечення ефективності банківської діяльності. Банківська система як одна із складових ринкової інфраструктури формує механізми перерозподілу грошових потоків між суб'єктами господарської діяльності, забезпечує ефективність мікропроцесів та формує інструментарій досягнення важливих макроекономічних цілей.

Одним із ключових моментів в управлінні банківською діяльністю є визначення впливу різноманітних факторів (таких як структура капіталу, об'єм і склад банківських операцій, розвинутість міжбанківських мереж) на загальну ефективність діяльності банків. Розробка методики, яка дозволяє оцінити не тільки направлення і силу такого впливу, але й співставити результати з банками інших

країн і виявити сильні та слабкі сторони національної банківської системи, являється досить актуальною задачею, особливо в умовах світової кризи.

Інтеграція України в світову економічну систему і посилення ролі закордонних банків в організації економічних процесів країни приводять до необхідності порівняльного аналізу діяльності банків. В зв'язку з цим особливо гостро проявляється необхідність використання сучасних статистичних методик оцінювання ефективності банківської діяльності, прийнятих для іноземних банківських систем.

Метою дослідження є статистичне оцінювання ефективності банківської діяльності та перспектив розвитку банківської системи України.

Реалізація поставленої мети обумовила необхідність вирішення таких теоретичних, методологічних і практичних завдань:

- визначити теоретичні передумови і методологічні засади статистичного аналізу діяльності комерційних банків;
- проаналізувати сучасні підходи до статистичного аналізу банківської діяльності;
- розробити концептуальні засади комплексної оцінки ефективності банківської діяльності;
- сформулювати систему показників ефективності банківської діяльності на підставі відкритої та доступної статистичної інформації;
- за допомогою індексного факторного аналізу проаналізувати вплив факторів на фінансові результати банківської діяльності та ефективність банківських ресурсів;
- обґрунтувати напрямки підвищення ефективності банківської діяльності.

Об'єктом дослідження є діяльність комерційних банків України.

Предметом дослідження – ефективність банківської діяльності України в умовах реформування фінансового ринку.

Методи дослідження базуються на класичних прийомах та засобах статистики. Методологічною основою дослідження є комплексний підхід до статистичного оцінювання ефективності банківської діяльності.

Теоретичною основою дослідження є загальнонаукові методи пізнання, методологічні засади системного підходу, основні теоретичні концепції, що описують закономірності функціонування фінансово-банківської сфери, спеціальні прийоми та методи аналітичних досліджень. Методика дослідження базується на спостереженні, характеристиці та вимірюванні об'єктивних економічних явищ, опрацюванні, аналізі та узагальненні отриманих результатів за допомогою статистичних, математичних методів, методів структурного аналізу і побудови індексної функціональної моделі, розробленні та практичній реалізації сформованих методик, теоретичному узагальненні виявлених закономірностей і тенденцій.

Розрахунки в роботі виконувались з використанням програм Microsoft Excel версії XP Professional, SPSS 12.0 для Windows, STATISTICA V.06 фірми StatSoft для Windows.

Інформаційну базу дипломної роботи склали: вітчизняна і закордонна література, нормативно-правові акти Національного банку України (НБУ), офіційна звітність банків, “Бюлетень НБУ”, інформаційні ресурси Державного комітету статистики України, а також результати особистих розрахунків.

ВИСНОВКИ

Світова фінансова криза істотно послабила банківську систему України. Оскільки ефективність банківської діяльності тісно пов'язана з національним добробутом, тому невисока ефективність їх роботи, як правило, супроводжується низькими темпами економічного зростання. Тому статистичний аналіз діяльності банків являє собою важливий та необхідний напрямок аналітичної роботи, який вимагає рішення ряду принципових завдань методологічного характеру, удосконалення загальноприйнятих статистичних показників оцінки ефективності та банківського економічного ефекту.

У ході дослідження було запропоновано та апробовано процедуру статистичного оцінювання ефективності банківської системи України, яка поєднує класичні статистичні методи. Вони допомагають не тільки оцінити та проаналізувати сучасний стан банківської системи, але знайти необхідні фактори, за допомогою яких можна покращити ефективність роботи банків.

Так наприклад, Герасименко С.С., та Єріна А.М. при визначенні ефективності банківської діяльності в якості ефекту банківської діяльності розглядали: процентний дохід, чистий процентний дохід, валовий операційний дохід, чистий операційний дохід, чистий дохід до сплати податків, чистий дохід після сплати податків, або узагальнений дохід. Проаналізувавши запропоновані показники ефекту банківської діяльності, дійшли до таких висновків, що: доходи банків в 2015 році порівняно з аналогічним періодом 2014 року скоротились на 7,4% і склали 66,6 млрд. грн. Витрати банків скоротились на 17,5% і склали 33,1 млрд. грн. Від'ємний фінансовий результат по системі банків за 2015 склав 5,2млрд. грн., що майже втричі менше, ніж за станом на 2014рік (33,1 млрд. грн.). Таким чином, станом за 2015 рік банківська система України несе збитки в розмірі 72548,18 млрд.грн..

В умовах кризи, в 2015 році порівняно з 2009 роком дещо поліпшилися деякі результативні показники діяльності банків. Хоча рентабельність активів і капіталу від'ємні, вони все ж таки зменшили свої відсотки, це свідчить про зменшення втрат

банків. Чиста процента маржа та співвідношення витрат та доходів знизилася - це свідчить про зменшення чистих процентних доходів та збільшення витрат банків.

Таким чином, за 2015 рік рентабельність капіталу банківської системи України збільшилась на 21,45 п.п.; на 1 грн. капіталу банківської діяльності припадало 52 коп. збитків, рентабельність активів – на 1,39 п.п. і на 1 грн. активів припадало 5 коп. збитків, співвідношення витрат та доходів банків збільшилось на 8,23 п.п., тобто на 1 грн. доходів припадало 1,3 грн. витрат банківської діяльності. Зменшення цього показника свідчить про зменшення витрат та про збільшення доходів банківської системи за 2015 рік. Зниження чистої процентної маржі на 0,48 п.п. є негативним моментом, оскільки фактичне значення приближається до оптимального, це свідчить про те, що банки поки що можуть забезпечити прибуток у вигляді доходу від процентної різниці до активів.

Основними шляхами поліпшення результативних показників у подальшому мають бути прогресивні структурні зміни в активах, капіталі, зобов'язаннях банків, підвищення дохідності активів за рахунок скорочення частки не дохідних і проблемних активів, а також зниження вартості запозичених та залучених коштів витратності діяльності, насамперед унаслідок скорочення адміністративних витрат тощо.

В окремих випадках іноді необхідно в цілому оцінити структурні зміни в досліджуваному економічному явищі (фінансові результати комерційних банків України) за певний часовий інтервал, яке характеризуються рухливістю, або навпаки, стабільністю, стійкістю даної структури. Як правило, це потрібно для порівняння динаміки однієї і тієї ж структури в різні періоди або декількох структур, що відносяться до різних об'єктів. У другому випадку число структурних частин в різних об'єктів необов'язково має збігатися.

Протягом 2009–2015 рр. прибуток комерційних банків збільшився на 439420,145 мільйонів гривень, у тому числі за рахунок динаміки: капіталу банків – на 437819,957 мільйонів гривень дохідності активів – на 12288,685 мільйонів гривень, а за рахунок динаміки мультиплікатора капіталу банків прибуток зменшився на

86504,953 мільйонів гривень, рентабельності доходів банків збільшились – на 75816,456 мільйонів гривень. Як бачимо, три перших фактори вплили на динаміку прибутку позитивно, а останній – негативно. Можна вважати, що найбільший вплив на зміну прибутку банківської системи України вчинила дохідність активів банку.

Статистичний факторний аналіз прибутку допомагає визначити тактику та стратегію розвитку банків, обґрунтувати плани та управлінські рішення, виявити резерви підвищення ефективності банківської діяльності.

Зауважимо, що на сьогоднішній день в умовах фінансової кризи багато банків взагалі призупинили свою діяльність, зменшилась кількість депозитів, почали збільшуватися ставки по кредитах, що негативно впливає на діяльність банківського сектору в цілому. Нові умови спонукають до виділення проблеми формування доходів банківського сектору, та більш широкого її дослідження з огляду на світову фінансову кризу та загальну нестабільність ситуації в державі.

Під час статистичного оцінювання ефективності банківської системи за 2009–2015 р.р. проаналізована динаміка загальних показників банківської діяльності України, основних результативних коефіцієнтів; за допомогою факторного аналізу визначено чинники, які найбільше впливають на загальну ефективність банківської системи; продемонстровано вплив факторів на ефективність банківської системи та визначено тенденції їх розвитку; виявлено та оцінено взаємозв'язок між ефективністю та рентабельністю активів і чистою процентною маржею. Усі отримані результати довели, що сучасна ефективність банківської системи низька. Таке становище пояснюється фінансовою кризою, політичними та економічними факторами розвитку держави. Відмітимо, що результати, які отримано на кожному етапі аналізу, можуть мати самостійний напрям та бути поглиблені у подальших дослідженнях. Доцільно, щоб статистичні методи, що використовувалися під час оцінювання ефективності банківської діяльності, включалися в інструментарій банківського аналітика, однак їх адаптація до поглибленого аналізу банківської системи України являє собою недостатньо розроблену галузь практичної діяльності.

Таким чином, отримані статистичні оцінки ефективності банківської системи України підтверджують економічний стан нашої країни та можуть бути використані банками та іншими фінансовими установами для виявлення резервів підвищення ефективності банківської діяльності, її прогнозування та управління економічними процесами країни.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. А. М. Герасимович, М. Д. Алексеєнко, І. М. Парасій-Вергуненко та ін.]; за ред. А. М. Герасимовича. — К.: КНЕУ, 2004. — 599 с.
2. Алексеєнко, І.М. Парасій-Вергуненко та ін. За ред. А.М. Герасимовича. — Вид. 2-ге, без змін. — К.: КНЕУ, 2006. — 600 с
3. Аналіз банківської діяльності: Підручник / А.М. Герасимович, М.Д
4. Банковские операции: Учеб. Пособие / Васюренко О.В.— 2-е изд. - К.: Т-во «Знание», 2001.-255с.
5. Банковские операции: Учебник/ А. М. Мороз, М. И. Савлук, М. Ф. Пуховкина и др. - К.: КНЕУ, 2002. - 476 с.], [Банковские операции: Учеб. Пособие / Васюренко О.В.— 2-е изд. - К.: Т-во «Знание», 2001.-255с.
6. Батракова, Л. Г. Экономический анализ деятельности коммерческого банка [Текст] : учебник. / Л. Г. Батракова - М. : Издательская корпорация «Логос». — 2000. - 308 с
7. Васюренко О. В. Банківські операції: Навч. посіб. - 5-те вид., перероб. і доп. - К.: "Знання", 2006. - 311 с.
8. Васюренко. Економічний аналіз діяльності комерційного банку [Електронний ресурс].- Режим доступа:[http ://www. studentbooks. com.ua/](http://www.studentbooks.com.ua/)
9. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2001, № 5-6, ст.30
- 10.Герасимович А. М. Аналіз банківської діяльності: [підручник] / Герасимович А. М., Алексеєнко М. Д., Парасій-Вергуненко І. М. та ін. — К.: КНЕУ, 2004. — 599 с.
- 11.Грушко В.І., Лаптева С.М. Аналіз банківської діяльності. Навчальний посібник.- К.: Центр ученої літератури,2007-608с.
- 12.Еленевская, Е.А. Внутренний контроль в системе управления доходностью банка [Текст] / Е. А. Еленевская, Н. Б. Хохлова //Финансы и кредит. - 2006. - N 28. - С.2-6
- 13.Закон України “Про банки і банківську діяльність” від 07.12.2000 р № 2121 – III // Законодавчі і нормативні акти з банківської діяльності (Додаток до журналу “Вісник Національного банку України) , 2001.—№1.—С.3—46
- 14.Котковський В.С. Банківські операції: [навчальний посібник] / В.С. Котковський, О.В. Неізнестна. — К.: Кондор, 2011. — 498 с.

15. Кундря-Висоцька О. П. Організація обліку: Навч. посібник. - К.: Алерта, 2007. с.152-157]
16. Матвієнко П.В. Мотивація як фактор підвищення ефективності банківської діяльності // Статистика України. - 2006. - № 4. - С. 83-88.
17. Мещеряков А.А. Організаційно-технологічні аспекти підвищення ефективності функціонування комерційного банку [Текст]: монографія / А.А. Мещеряков – К.: Наук. Світ, 2006. – 347с. - ISBN 966-675-447-9. ISBN 966-675-447-9.
18. Парасій-Вергуненко, І.М. Аналіз банківської діяльності діяльності [Текст]: навч.-метод. посібник. Для самост.вивч.диск- К.:КНЕУ, 2003.- 347.- ISBN 342-354-376-561-8.
19. Перехожаев, В.А. Анализ доходности банковских продуктов [Текст] / В.А.Переходжаев // Банковские услуги.- 2003.- №4.- С. 22-30
20. Про банки і банківську діяльність // Закон України від 07.12.2000 р. № 2121-III.
21. Про банки і банківську діяльність. Електронний ресурс: Закон України від 07 грудня 2000 року №2121-III ; зі змінами і доповненнями. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>.
22. Раєвський К., Раєвська Т. Методичні рекомендації щодо економічного аналізу діяльності комерційного банку / Раєвський К., Раєвська Т. // Вісник НБУ. – 1999. - № 3. – С. 31 – 41.
23. Статистика: Підручник / С. С. Герасименко, А. В. Головач, А. М. Єріна та ін. — К.: КНЕУ, 2000.
24. Тиркало Р.І. Банківська справа: [навч. посібник] / Тиркало Р., Гуцал І., Чайковський Я., Андрушків Т., Галапуп Н. – Т.: Карт-бланш, 2001.- с.314
25. Уманець Т.В., Пігарєв Ю.Б. Статистика: Навч. посіб. – К.: Вікар, 200
26. Філіппова О.С. Сучасна характеристика ефективності діяльності підприємств житлово-комунального господарства // Экономика и управление. – № 1. – 2012. – С. 129 – 135 // Режим доступа: pk.napks.edu.ua/library/.../1/p_129_135.pdf
27. Фінансова стабільність банків в Україні: організаційно-управлінські аспекти // Монографія / С. Реверчук, А. Фалюта. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка. – 2011. – 208 с
28. Цуркова Л. Комплексный экономический анализ деятельности коммерческого банка /Л. Цуркова // Финансы и кредит. – 2003. -№8. –С.23-32

- 29.**Шарп У. Инвестиции / Шарп У., Александер Г., Бэйли Дж.; [пер. с англ.]. – М. : ИНФРА-М, 1999. – XII. – 1 028 с.
- 30.**Швайка М.А. Банківська система України: шляхи реформування і підвищення ефективності. Київ: Парламентське видавництво, 2000, 193 с.